Erfgoedwerk dat werkt

Vlaanderen heeft een uniek erfgoed-ecosysteem. Een kenmerk van ecosystemen is dat ze langzaam ontstaan en dat je je pas echt bewust wordt van hun belangrijke functie op het moment dat ze ernstig verstoord raken of worden bedreigd.

Dat geldt ook voor het Vlaamse erfgoed-ecosysteem. Vlaanderen dankt het systeem aan jarenlange inspanningen van erfgoedwerkers die dag in dag uit voor, in en met de samenleving erfgoedwerk verrichten. Zij doen dat consequent vanuit een maatschappelijk betrokken houding.

Vlaamse erfgoedwerkers zijn verbindingskunstenaars. Zij verbinden niet alleen mensen met elkaar, maar veel meer. Met hun archief- en collectiewerk maken zij verbindingen met het verleden mogelijk, voor nu en voor de toekomst. Ze dragen zorg voor duiding, bieden context en brengen erfgoed in stelling als instrument voor meerstemmige dialoog.

Zonder dit werk raken archieven en collecties verweesd. De kans is groot dat ze verstoffen, uit beeld raken en in de vergetelheid verdwijnen. Onderwijsinstellingen, kunstenaars, onderzoekers, Vlamingen en niet-Vlamingen verliezen toegang tot historisch bronnenmateriaal; materiaal dat mensen nodig hebben om te begrijpen wat er om hen heen gebeurt en hoe het heden zich tot het verleden verhoudt.

Als de financiële steun van de Vlaamse overheid grotendeels wegvalt – dat is wat nu dreigt te gebeuren - kunnen erfgoedwerkers en de organisaties waar zij deel van uitmaken hun verbindingswerk niet meer doen. Jarenlang opgebouwde kennis en expertise gaan verloren. Verbindingen worden verbroken. En dat raakt de hele samenleving.

Het Vlaamse erfgoed-ecosysteem bestaat namelijk uit een levendig, fijnmazig weefsel van organisaties en erfgoedwerkers die stevig zijn ingebed in de samenleving en met een blik op de toekomst creatief weten in te spelen op grote uitdagingen van deze tijd. Het is een netwerk met een open, dynamisch karakter. Geen starre bedoening, geen gesloten gemeenschap. Als open netwerk speelt het een belangrijke rol in de versterking van de democratie, ontbubbeling en depolarisatie.

FARO is binnen dat netwerk een belangrijke, gezaghebbende actor, die met een gerenommeerd tijdschrift, bij- en nascholingsactiviteiten en drukbezochte symposia ruimte biedt voor ontmoeting, kritische reflectie en vernieuwing. Ze is een spil in het open netwerk. En zoals dat met open netwerken gaat: die stoppen niet bij de grens. Wij delen hun maatschappelijk betrokken houding, missie en visie. Zij begrijpen ons, en wij hen, we trekken juist daarom graag en vaak samen op, en dat al heel lang...

Vanuit Nederland hebben we veel kunnen leren van Vlaams erfgoedbeleid. Inzichten daaruit passen we ook in onze eigen praktijk toe, om de hedendaagse politieke en maatschappelijke krachten rond erfgoed in goede banen te leiden en de samenleving als geheel te kunnen bedienen in haar brede erfgoedvraag. Een democratische samenleving kan het zich niet permitteren de erfgoedzorg op een dergelijke schaal af te breken.

Aan de Reinwardt Academie, de academie voor cultureel erfgoed van de Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten, werken we al jaren samen met Vlaamse collega’s, onder meer van FARO, KADOC en STAM. We wisselen kennis en ervaringen uit over erfgoedwaardering, meerstemmigheid en de betrokkenheid van gemeenschappen.

Jaarlijks bezoeken we met onze studenten organisaties als het Red Star Line Museum, Parcum, Kuumba en het KMSKA. Die inspirerende uitwisseling is van grote waarde voor ons onderwijs en onderzoek.

We sluiten ons daarom aan bij de zorgen van onze Vlaamse onderwijspartners en spreken onze steun uit voor de erfgoedwerkers en organisaties die zich dagelijks voor dit werk inzetten.

Wat Vlaanderen in de afgelopen decennia heeft opgebouwd, is ook buiten de eigen grenzen van betekenis. Dat verdient behoud, geen afbraak.

Vlaams erfgoedwerk werkt!

Namens de Reinwardt Academie